

Asia: VN/4099/2024

Lausuntopyyntö: Työryhmämietintö hallituksen esitykseksi hankintalain, erityisalojen hankintalain sekä rikosrekisterilain 6 b §: n muuttamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Esityksen yleiset tavoitteet ja päämäärät

Mitä mieltä olette esityksen yleisistä tavoitteista ja päämääristä? Saavutetaanko esityksellä hallitusohjelman yleiset tavoitteet säästöistä ja kilpailun lisäämisestä?

Savonlinnan Seudun Yrittäjät ry yhtyy lausunnossaan Suomen Yrittäjien 24.2.2025 jättämään lausuntoon. Julkiset hankinnat ovat tärkeä osa kuntataloutta ja alueellista elinvoimaa. Kunnat käyttävät merkittäviä summia verovaroja hankkiessaan palveluita ja tavaroita, ja näiden hankintojen suunnittelu ja toteutus vaikuttavat suoraan paikalliseen yritystoimintaan sekä kuntien taloudelliseen kestävyYTEEN.

Kuntien on varmistettava, että julkiset hankinnat toteutetaan kustannustehokkaasti ja avoimesti. Kilpailutusten asianmukainen järjestäminen lisää tarjousten määrää, parantaa palveluiden laatua ja varmistaa verovarojen vastuullisen käytön. Avoimuutta voidaan lisätä julkaisemalla ostolaskudata, jolloin yritykset ja kuntalaiset voivat seurata, miten varoja käytetään.

Pk-yritykset ovat merkittävä osa kuntien elinvoimaa ja työllistävät suuren osan paikallisväestöstä. Kuitenkin sidosyksikköhankintojen yleistymisen on heikentänyt pk-yritysten mahdollisuuksia osallistua kilpailutuksiin, mikä on kaventanut markkinoita jopa 10 miljardin euron arvosta. Kuntien tulisi aina tehdä kustannusvertailua ennen sidosyksikköhankintoja ja varmistaa, että kilpailutukset ovat avoimia ja reiluja kaikille toimijoille.

Julkisten hankintojen vastuullinen ja kilpailullinen toteuttaminen tukee kuntien taloutta, elinvoimaa ja paikallisten yritysten kasvua. Kunnat eivät ainoastaan hanki palveluita, vaan samalla ne rakentavat elinvoimaista ja kestävä yhteisöä, jossa yritykset voivat menestyä ja tuottaa hyvinvointia kuntalaisille.

Hankintojen valmistelu

Hankintojen valmistelua koskevilla ehdotuksilla pyritään lisäämään hankintojen huolellista valmistelua, markkinakartoituksen käyttöä, sekä kilpailua julkisissa hankinnoissa. Tavoitteena on saada lisää tarjontaa ja säästöjä. Työryhmän mietinnössä ehdotetussa ratkaisussa on samanaikaisesti pyritty varmistamaan, että se on käytännön hankintatoimen näkökulmasta tarkoituksenmukainen.

Hankintojen valmisteluun esitetyt ehdotukset sisältävät huolelliseen hankintaan liittyviä toimenpidekokonaisuuksia. Kuntien tulee varmistaa, että hankintaprosessit ovat selkeitä ja helposti ymmärrettäviä, jotta myös pienet ja keskisuuret yritykset voivat osallistua niihin. Kilpailutukset tulisi jakaa tarkoituksenmukaisesti osiin, jotta pk-yrityksillä on paremmat mahdollisuudet tarjota palveluitaan. Lisäksi aktiivinen markkinavuoropuhelu yritysten kanssa auttaa tunnistamaan paikallisia tarpeita ja osaamista. Kustannusvertailua tulee tehdä ennen sidosyksikköhankintoja, ja yksityisiä palveluita on hyödynnettävä mahdollisuuksien mukaan.

- **Kuinka hyvin hankintalain 65, 75, 124 ja 125 §:iä koskeva esitys edistää markkinakartoituksen käyttöä ja hankinnan huolellista valmistelua?**

Tähän ei lausuttavaa.

- **Ovatko esitetyt keinot sopivia näiden tavoitteiden saavuttamiseksi?**

Kilpailutusten lisääminen ja markkinavuoropuhelujen edistäminen sekä hankintojen osiin jakaminen edistävät pk-yritysten mahdollisuuksia osallistua julkisiin hankintoihin. Kuntien ja yritysten on tehtävä tiivistä yhteistyötä, jotta hankinnat palvelevat sekä paikallista elinkeinoelämää että kuntalaisten tarpeita.

Sidosyksiköiden käytön rajoittaminen

Mitä mieltä olette esityksessä ehdotetusta sidosyksiköiden vähimmäisomistusta koskevasta vaatimuksesta? Onko se mielestänne tarkoituksenmukainen ja toteuttamiskelpoinen?

Esityksessä oleva vähimmäisomistus velvoittaa julkista toimijaa tarkastelemaan hankintoja laajalaisesti ja valmistelemaan hankintaprosesseja markkinaehtoisesti. Ilman tätä vaatimusta on todennäköistä, että hankintoja tullaan jatkamaan entiseen tapaan ilman yksityisen tarjonnan arvioimista ja kilpailuttamista.

Minkälaisia vaikutuksia esitetyllä sidosyksiköiden omistusosuuden vähimmäisvaatimuksella mielestänne on?

Vähimmäisvaatimuksen käyttöönotolla markkinaa saadaan monipuolistettua. Mahdollistetaan uusien yritysten syntyminen, nykyisten yritysten kasvu ja uusien työpaikkojen syntyminen. Muutoksen myötä syntyy myös kustannussäästöjä pitkällä aikavälillä.

- **Jos sidosyksiköitä koskeva muutos toteutetaan esitetyllä tavalla, mitä toimenpiteitä ja niistä aiheutuvia kustannuksia muutos todennäköisesti aiheuttaisi edustamanne organisaation eri toimialojen kannalta ja yleisesti?**

Tähän ei lausuttavaa.

- **Mitä toimenpiteitä organisaationne aikoo sidosyksikön omistajana tehdä vähimmäisomistusrajaa koskevan sääntelyn seurauksena (esimerkiksi jatkuuko toiminta markkinaehtoisena, puretaanko yhtiö, pilkotaanko yhtiö, ryhdytäänkö muihin toimenpiteisiin?)**

Tähän ei lausuttavaa.

- **Minkälaisia taloudellisia tai muita hyötyjä muutoksesta todennäköisesti seuraisi?**

Sidosyksiköiden omistusosuusvaatimuksen kiristäminen ei ole este niiden toiminnalle, vaan tarjoaa mahdollisuuden kehittää palveluja entistä tehokkaammiksi ja kilpailukykyisemmiksi. Kilpailun lisääntyminen julkisissa hankinnoissa on pitkällä aikavälillä eduksi sekä julkiselle sektorille että elinkeinoelämälle.

Pidämme tärkeänä, että paikallisilla pk-yrityksillä on aito mahdollisuus osallistua julkisiin hankintoihin. Yritysten kasvun ja menestymisen myötä myös Savonlinnan talous ja elinvoimaisuus kasvaa.

Ovatko esitetyt sidosyksiköitä koskevat siirtymäajat mielestänne riittävät? Kuinka paljon aikaa muutoksiin tarvitaan?

Yhdymme Suomen Yrittäjien lausuntoon.

- **Mitä siirtymäaikaa vaativia toimenpiteitä sidosyksiköitä koskeva kirjaus aiheuttaisi?**

Ei lausuttavaa tähän.

Mietinnön liitteinä olevissa eriävissä mielipiteissä on esitetty poikkeuksia sidosyksiköiden omistusosuusvaatimukseen. Tulisiko vaatimukseen säätää poikkeuksia? Minkälaiset poikkeukset olisivat tarkoituksenmukaisia?

Mielestämme ei ole syytä poikkeuksiin sidosyksiköiden osalta. Omistusosuusvaatimuksen merkitys on suoraan yhteydessä markkinan avoimeen kilpailutilanteeseen ja vaatimuksen myötä julkinen hankkija joutuu uudistamaan hankintaprosessejaan ja rakentamaan uudenlaista yhteistyötä yksityisen sektorin kanssa. Muutosvaihe vaatii resursseja ja osaamisen vahvistamista, mutta muutoksen myötä saatavat pitkän tähtäimen hyödyt koituvat kuntien ja koko alueen eduksi uusien innovaatioiden, yritysten, työpaikkojen ja verotulojen lisääntyessä.

Turvallisuus ja huoltovarmuus

Vastaako esitys turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeviin tarpeisiin? Onko esitetty muutos riittävä keino varmistaa turvallisuuden toteutuminen hankinnan elinkaaren aikana ottaen huomioon EU-hankintadirektiivien reunaehdot, sekä muu turvallisuutta ja huoltovarmuutta koskeva sääntely?

Yhdymme näiltä osin Suomen Yrittäjien lausuntoon.

Rikosrekisteriotteen pakollisuudesta luopuminen

Rikosrekisteriotteiden pakollisesta käytöstä luopumista koskevan ehdotuksen tavoitteena on sujuvoittaa hankintamenettelyjä ja vähentää hallinnollista taakkaa.

Tähän ei lausuttavaa.

- **Missä määrin muutos vaikuttaa hallinnolliseen taakkaan yhtäältä hankintayksiköiden ja toisaalta tarjoajien kannalta ja edistää näitä tavoitteita?**

Savonlinnan Seudun Yrittäjät yhtyy tämän osalta Suomen Yrittäjien lausuntoon.

Hankintojen ilmoittaminen

Mitkä ovat näkemyksenne hankintojen ilmoittamista koskeviin muutoksiin? Lisäävätkö ehdotetut muutokset hankintojen avoimuutta tarkoituksenmukaisella tavalla?

Mielestämme onnistunut julkinen hankinta edellyttää avoimuutta ja tiedon aktiivista jakamista. Uuden toimintamallin myötä vuorovaikutus yksityisen sektorin kanssa on aiempaa tärkeämpää ja myös tuloksia tuottavampaa. Yksityisellä sektorilla löytyy osaamista ja yhteistyökykyä ja myös innovatiivisuutta kehittää uudenlaisia kanavia ja menetelmiä tiedon jakamiseen.

Muut huomiot

Ei muita huomioita.

Mikkonen Juha-Pekka
Savonlinnan Seudun Yrittäjät ry - Hallituksen puheenjohtaja